

Rózsa György (1922–2005)

2005. december 17-én, életének 84. évében elhunyt *dr. Rózsa György*, az MTA Könyvtára nyugalmazott főigazgatója, a szakma kiemelkedő képviselője. Halála váratlanul ért mindnyájunkat, hiszen emblemikus alakja nyugdíjba vonulása után is gyakran tűnt föl a könyvtárban: töretlen lendülettel intézte alapítványunk ügyeit, és hűségesen látogatta az olvasótermet, érdeklődve, milyen újdonságokra tettünk szert, hogyan boldogulunk, majd leült és – olvasott.

Nagyváradon született, tanulmányait ott, Bukarestben és Budapesten végezte. Pályája kezdetén, 1946–1950 között a Külügyminisztériumban dolgozott, majd 1951-től fordult a könyvtári terület felé. 1954-től kötötte össze életét az Akadémiával, akkor a Közgazdaságtudományi Intézet munkatársaként. 1960-ban került az MTA Könyvtára élére mint igazgató, 1977-től 1996-ig pedig főigazgató volt. 1963-ban kandidátusi, 1988-ban akadémiai doktori fokozatot szerzett. Pályájának fontos állomása volt az 1969 és 1975 közötti időszak, amikor az ENSZ genfi könyvtárának igazgatói tisztét töltötte be. Haláláig a Pro Bibliotheca Alapítvány elnöke volt.

Szakmai pályáját a könyvtárvezetői és szervezőmunkának a tudományos tevékenységgel való összefonódása jellemezte. Ezeknek köszönhetően formálódott az Akadémiai Könyvtár hazánk egyik legrangosabb könyvtári és információs bázisává. Fáradozásai eredményeképpen 1988. november 3-án megnyithatta kapuját a könyvtár új otthona. Az igazgató úr nemcsak a könyvtár új házát „építette föl”, és adott neki szakmai rangot, hanem a munkatársi gárdát is összekovácsolta.

Úttörő munkát végzett a tudományos tájékoztatás korszerűsítésében, szorgalmazta a modern, számítástechnikai eszközök alkalmazásán alapuló információs szolgáltatások bevezetését: az országban elsőként szervezte meg az Egyesült Államokból hetenként érkező SCI szakirodalmi adatbázist tartalmazó mágnesszalagok feldolgozására épülő figyelőszolgálatot.

Elkötelezett híve volt a szakmai együttműködésnek. Előre látta, hogy a hazai könyvtárügy előtt álló kihívásoknak csak összefogással lehet megfelelni: ilyen volt elsősorban egy új, átfogó könyvtári koncepció kidolgozása és az integrált számítógépes könyvtári rendszer kialakítása. A hazai könyvtárakat időnként sújtó csapások ellen mindenkor tiltakozott, figyelmeztetett ezek jövőbeni káros hatásaira a kultúra egész területén.

Szakmai tevékenységének elismeréseként számos nemzetközi szervezet, bizottság, együttműködési rendszer választotta tagjává, tisztségviselőjévé. Emellett előadásokat tartott, szakfolyóiratokat szerkesztett, külföldi szaktekintélyeket „hozott el” Magyarországra, hogy könyvtárosainknak ablakot nyisson a világra. Az UNESCO szakértőjeként több fejlődő országban vizsgálta, hogyan lehet kiépíteni az iskolázottságon alapuló kulturális bázist, gazdasági-társadalmi lemaradásuk leküzdésének egyik eszközét.

Pályaképe hiányos lenne tudományos tevékenységének megemlézése nélkül. Címzetes egyetemi tanárként az ELTE BTK könyvtár tudományi tanszékén oktatott. Kutatásai kiterjedtek az információelméletre, annak társadalmi, közgazdasági, kutatásszervezési és nemzetközi vonatkozásaira. Állította, hogy korszerű információs sztrádát kell építeni a legmodernebb technológiák felhasználásával. Vajon merre vezet/vezessen ez a sztráda? Kiszorítja-e a számítógép a könyvet/könyvtárat? Rózsa György válasza egyértelmű: „Gutenberg nem megy nyugdíjba...”. Elfogadta az elektronikus eszközök alkalmazását a tájékoztatásban, de a *könyv* számára örök értékű és érvényű maradt. Tapasztalatait, kutatási eredményeit megosztotta a szakmai folyóiratok olvasóival: rendszeres szerzője volt a Tudományos és Műszaki Tájékoztatásnak is. Mintegy ötszáz magyar és idegen nyelvű publikációja jelent meg különböző orgánumban, köztük több monográfia.

Rózsa György vezetői és kutatómunkájának elismeréséül több kitüntetésben részesült, közülük a Szabó Ervin-emlékérem és a Pro Scientia Hungarica volt számára a legkedvesebb.

Munkaszeretete, kitartása példamutató, optimizmusa legendás volt. Szerette a szépet, a művészetet, az utazást, s mindent, ami emberi. Derűs természetű, humort kedvelő, toleráns embernek ismertük, akinek véleményét nem kötelező sémák alakították, hanem a józan, gyakorlati ész. Sokoldalúságához tartozott, hogy átrándult a szépirodalom mezejére is: két, verseket, aforizmákat, elbeszéléseket tartalmazó kötete jelent meg „szenvédélyes kedvtelésből”. A 2001-ben kiadott „Válatzatok Ingres hegedűjére és Chagall inspirációk” címűben (Afrikából Budapest felé) így ír:

„És ha lezuhannánk / éltem, szervusz égbolt / szép kísérelt volt.”

Befejezett életművet hagyott hátra, bár még tele volt tervekkel. Munkájának eredményeit továbbvisszük, s emlékét tisztelettel és szeretettel megőrizzük.

Gregorovicz Anikó